

SEIDI SAIKKONEN

Yvonnen talo

*KOSMOS

SEIDI SAIKKONEN

Yvonnen talo

*KOSMOS

© Seidi Saikkonen ja Kustannusosakeyhtiö Kosmos 2019

ISBN 978-952-352-007-3

***KOSMOS**

Painopaikka: Scandbook, Liettua

Omistettu Mattille

1.

Olen lentokoneessa matkalla Sveitsiin toista kertaa elämässäni, ja kuten edelliselläkin kerralla, nytkin olen matkalla Yvonnen luo. Mutta viimeksi hän oli elossa, ja nyt hän on kuollut.

Kaksi viikkoa sitten kännykkäni soi työpöydällä. Kun näytöllä vilkkui +41-alkuinen numero, ajattelin heti Yvonnen soittavan. Olin tietämättäni odottanut soittoa. Suuntanumero kertoi puhelun tulevan Sveitsistä. Sveitsi oli yhtä kuin Yvonne, ei minulla ollut maahan mitään muuta yhteyttä.

– Haloo? vastasin.

– Onko puhelimessa Anna Suoranta?

Ääni oli kova ja kuuluva eikä puhuja ollutkaan Yvonne. Hänen äänensä oli hiljainen ja pehmeä, hän kuiskasi, muttei koskaan huutanut. Se ei olisi särähäntänyt niin kuin naisen ääni hänen sanoessaan: – Olen Yvonnen äiti, Elina. Muistathan sinä Yvonnen?

– Muistan.

– Sinähän toimit hänen avustajanaan? Minulla lukee tässä 2001–2002, olitko tuolloin Sveitsissä?

– Olin.

– Minun täytyy puhua Yvonnesta.

– Niin.

– Hän on kuollut.

Huokaisin syvään. Helpotuksen ja keveyden tunne huojauti mieleeni. Kumarruin työpöydän ylle ja nojasin käsiini, kunnes häpeä helpotuksesta alkoi hiostaa kainaloita. Puhelimessa oli äiti, jonka lapsi oli kuollut.

– Otan osaa.

– Kiitos.

– Voinko kysyä miten...?

– Yvonne kuoli onnettomuudessa, kotonaan. Viikko sitten.

– Mitä tapahtui?

– Hän putosi rappusissa.

– Onpa kamalaa. Järkyttävää kuulla.

Yvonnen äiti oli hetken hiljaa. Sitten hän jatkoi:

– Minulla on tässä lista... hautajaisvieraista.

Odotin.

– Nimesi on listalla. Tiedän, että tämä tulee yllättäen, mutta osaatko sanoa pääsisitkö kahden viikon päästä hautajaisiin Mordantiin?

– Totta kai pääsen. Voin ottaa lomaa.

Vaihdoimme yhteystietoja ja lopetimme puhelun. Aloin tehdä listaa: oli pyydettävä lomapäiviä, varat-

tava lennot ja hotelli, ostettava uusi musta mekko. Aloin myös miettiä, mitä sanoisin Yvonnelle – huu- taisinko hänelle vai pyytäisinkö anteeksi. En pystynyt käsittämään, etten enää voisi sanoa hänelle mitään.

En ollut puhunut hänen kanssaan kertaakaan sen jälkeen, kun lähdin Sveitsistä. Siitä oli jo kahdeksan vuotta. Laskin vuodet uudelleen, minun oli varmistettava, oliko siitä todellakin niin kauan.

Puhelun jälkeen huomasin, että olin kirjoittanut hänelle mielessäni kirjettä jo pitkään. Olin toivonut, että hän saisi tietää saavutuksistani. Kun bonukset kilahtivat viime vuonna tilille, ajattelin: katso Yvonne, minullakin on nyt rahaa. Olin helpottunut, ettei hän ollut nähnyt epäonnistumisiani. Olin ajatellut häntä aina nähdessäni perhosen ja joka kerta mainitessani jollekin olevani allerginen äyriäisille. Vihaan yhä kloorin hajua.

Katson maisemaa lentokoneen ikkunasta. Sveitsin vuoret ja laaksot tulevat ajoittain esiin pilvimassojen väleistä. Lentokone on täynnä. Istun ikkunapaikalla ja rivin kanssani jakaa kuusissakymmenissä oleva nainen lapsenlapsensa kanssa. Tyttö on alakouluikäinen ja värittää kuvia tusseilla nätisti, hiljaa. Lentoaikaa on enää puolisen tuntia jäljellä, mutta huomaan toivovani, että laskeutuminen myöhästyisi. Minulla ei ole kiirettä päästä Mordantiin. Istuisin mieluummin lentokoneen hälyssä kuin matkustai-

sin Mordantin hiljaisuuteen. Katselisin mielummin haihtuvaisia pilviä ja niiden lomitse paljastuvia ja saman tien katoavia pikkukyliä.

Muistelen Yvonnen olohuoneessa pöydän ääressä vietettyjä päiviä, kuinka niska väsyi sormien puristaessa pinsettejä. Valo tuli verhojen välistä ja väritti ilmassa leijuvan pölyn. Muistan kuinka sinisiipi heräsi tokkurasta ja törmäili lasipurkin seiniin. Se läpätti siipiään kuin henkeään haukkoen. Lasi oli liukasta ja sileää eikä perhonen pystynyt tarttumaan siihen. Se valui kerta toisensa jälkeen pohjalle.

Yvonne kallisti nukutuslasia ja työnsi pumpulitupon sen sisälle. Se oli kostutettu kloroformilla. Perhonen lennähteli lasia vasten vielä hetken, mutta pian sen räpiköinti hidastui ja loppui kokonaan. Se tipahti purkin pohjalle pumpulille.

Yvonne nosti kantta ja haistoin kloroformin makean hajun. Olin niin väsynyt, että toivoin itselleni perhosen kohtaloa. Se tainnutettiin tahdottomaksi. Yvonne nukutti sen uneen ja tappoi sen neulalla. Sitten hän levitti sen siivet pinseteillä ja kiinnitti sen neulalla pahviin. Hän muokkasi perhosen vartalon oman mielensä mukaiseksi. Yvonnella oli sellainen tapa.

Olen ollut hautajaisissa ennenkin. Olen katsonut mummini, vaarini ja setäni arkkuja. Olen ollut verisukulaisten hautajaisissa, mutten koskaan tällai-

sisä – hautajaisissa, joissa vainajaan minua yhdistää – niin mikä? Lentokone tipahtaa sekunnin ajan ja tunnen sen vatsassani. Ei mikään kai. Muistot. Paljonkin.

Huomaan vasta nyt, kuinka usein olen Yvonnea ajatellut. Olen kuullut mielessäni hänen äänensä, hänen kuiskauksensa. Olen kuullut hänen valittavan migreenin kourissa: Anna, voitko auttaa minua? Anna, mikä sinun nyt on? Sen lauseen äänensävy saa yhä leukani kiristymään yhteen. Joskus öisin, kun en pysty nukkumaan, se palaa mieleeni ja silloin mietin häveten ja inhoten, kuinka minun olisi pitänyt huutaa, fantasioin riehumisesta ja tavaroiden rikkomisesta. Ajattelen uudenvuodenaattoa ja ajatuksisani minä riuhtaisen oven auki ja kiskon selityksen hänestä irti. Hänen kohottaessaan kätensä vaihtamaan minut väännän hänen sormiaan kaksin käsin niin että hän alkaa huutaa kivusta. Ennen nukahtamista ajattelen, että Yvonne viimein ymmärtäisi ja pyytäisi anteeksi, häpeäisi itseään niin kuin hänen kuuluisikin hävetä.

Kahdeksan vuotta on kulunut noista äänensävyistä, lauseista, pienistä teoista. Mutta melkein kokonaisen vuoden ne olivat minun elämäni. Se on pitkä aika olla kaksin. Silloin oli väliä, miten Yvonne katsoi minua ottaessani viisi lihapullaa enkä kolme. Silloin naurettavilla, pienillä asioilla oli väliä.

Kahdeksan vuotta on liian pitkä aika pitää kiinni menneestä, tiedän sen itsekin. Geneve lähestyy alapuolella. Lentokone hytkyy ilmakehässä ja vieressäni isoäiti puristaa käsinoja. Haluan päästää irti. Ehkä jos voin selittää tapahtumat itselleni, voin ymmärtää ja sitten unohtaa. Olen yrittänyt sitä ennenkin, mutta lopulta kysymyksiä on ollut aina enemmän kuin vastauksia. Ehkä kun näen Yvonnen talon, tapahtumat sen sisällä avautuvat. Katson lähestyvää kaupunkia ja toivon että se loittonisi eikä lähentyisi, toivon että hautajaiset olisivat jo ohi ja olisin matkalla kotiin, lopullisesti pois Yvonnen talosta.

Lentokentällä vastassa on autovuokraamon mies, jonka laminoidussa A4:ssa lukee Anna Suoranta. Kättelemme ja mies sanoo auton olevan parkissa lentoaseman edessä.

Toukokuun kirkas aurinko iskee silmiin. Korkoni jää kiinni metalliritilään.

Kadulla minua odottaa kirkkaan kanariankeltainen Fiat Punto.

– Halusin mustan Punton, sanon.

– Meidän musta Punto on valitettavasti toisella asiakkaalla.

Katson miestä rumasti ja hän jatkaa: – Voin kyllä viedä sinut toimistolle ja näyttää muita autoja.

– Antaa olla, sanon ja otan avaimet. Heitän matkalausun takakonttiin ja kirjoitan gps:ään Hotel Mordantin osoitteen Mordantin pikkukylässä. Gps:n naisääni puhuu ranskaa, vaikka valitsin englannin. Käännyn heti väärään suuntaan ja navigaattoriääni katkeilee, korjaa ja käskää kääntymään takaisin.

Poistun kaupungista moottoritielle näkemättä Genevenjärveä. Reitti on nopeampi kuin toivoin ja harkitsen kääntyväni takaisin ja viettäväni loppupäivän Genevessä. Mutta yrittäessäni vaihtaa kaistaa rekka ilmestyy kuin tyhjästä ja olen ajaa sen kylkeen. Puristan rattia kovempaa ja pysyn moottoritiellä kunnes navigaattori ohjeistaa kääntymään maantielle. Tie vie minut hiljaisuuteen, se mutkittelee, kiipeää kukkuloille ja laskee laaksoihin. Olin unohtanut kuinka voimakas Alppien ryhti on. En muistanut, että vuoriston valkoiset ääriviivat kohoavat taivasta vasten kuin seipäänkärjet.

Liikenne harvenee mutkien jyrkentyessä. Tie kulkee halki pimeään metsän, enkä enää kohtaa vastaantuli-joita. Mäntyjen tummat rungot sulautuvat yhteen. Alan väsyä ja käännän ilmastoinnin kylmälle ja kovalle.

Tuulilasiin iskeytyy veriläiskä ja huudan ääneen. Sitten huomaan nähneeni väärin, tahra onkin lasiin kuollut amiraaliperhonen, jonka siivissä on kirkasta punaista. Tiedän olevani lähellä Mordantia. Kylä on kuuluisa perhostenkeräilijöiden keskuudessa.

Metsä loppuu äkisti ja jyrkkä alamäki laaksoon alkaa. Kylä on terävien lumihuippuisten vuorten ympäröimä ja pimentämä. Rypäs ruskeakattoisia matalia taloja ja kaarevia teitä muodostaa pienen keskustan. Ajaessani kylää kohti tuulilasiin kuolee nokkos- ja apolloperhosia.

Ajan kirkon ympäri ja mutkittelen kylän keskustaan. Viisikerroksinen Hotel Mordant kohoaa muiden talojen yläpuolelle. Se on Rue de Papillonin päässä, sen kiviseinät on maalattu valkoisiksi, kuva vastaa sitä, jota olen kantanut mielessäni kahdeksan vuotta. Vietin tässä hotellissa viimeisen yöni Sveitsissä. Silloin se oli ainoa vaihtoehto häivytyksi Yvonne luota yöhön. Mordantin toinen hotelli ja ainoa hostelli olivat täynnä, ja olin niin kauhusta jännittynyt, etten pystynyt näkemään viiden minuutin päähän. Rue de Papillon hukkuu pimeyteen. Astelin Hotel Mordantin aulaan, pyysin huonetta ja melkein itkin, kun kaunis vastaanottovirkailija sanoi, että heillä oli yksi huone vapaana. Laskin käteistä vastaanottotiskillä kädet täristen. Huone oli kaunis ja puhdas, lakanat valkoisinta valkoista. Kävin kuumassa suihkussa ja itkin, menin sänkyyn peittojen alle ja nukahdin sakeaan uneen, joka oli kuin kudottu ympärilleni.

Parkkeeraan Punton hotellin taakse. Kirjaudun sisään ja maksan luottokortilla. Allekirjoitan kuitenkin katsomatta summaa. Nykyään minulla on varaa.

Tilaan hissin ja astun huoneeseen neljännessä kerroksessa. Se näyttää samalta kuin edellinen huoneeni lähes vuosikymmen sitten. Asettelen matkailukun pallin päälle ja avaan sen, jotta vaatteet saisivat ilmaa. Istun sängyn laidalle ja minun tekisi mieli käydä makuulle. Olen tehnyt paljon pidempiäkin matkoja. Olen istunut lentokoneessa yli kaksitoista tuntia putkeen ja matkustanut junalla Siperian halki, mutta silti tunnen olevani nyt uupunut tavalla, jota en ole tuntenut pitkään aikaan. Ilma on liian ohutta.

Nousen seisomaan ja kävelen ikkunalle. Vedän pimeänsyriset syrykset. Katson ruskeita kattoja ja metsää niiden takana. Vuoret pitävät kylää tiukassa syleilyssä. Muistan asioita, joita en ole ajatellut vuosiin. Tuntuu kuin istuisin taas Yvonnen autossa ja puristaisin sen rattia. Painan kaasua ja mietin, että voisin tappaa meidät molemmat ajamalla päin vastaan tulevaa rekkaa. Joskus mietin, halusiko Yvonne minun tekevän niin.

Astun kauemmas ikkunasta ja avaan television. Tänne tulo alkaa jo tuntua virheeltä, haasteelta, jota en haluakaan suorittaa. Haluan ajaa takaisin Geneveen, mutta sen sijaan valitsen uutiskanavan ja hiljennän sen äänettömälle.

Istun paikallani ja tunnen kuinka päänahkani kutisee. Tämä paikka saa sen aikaan. Yvonnen talossa hiukseni alkoivat harventua. Yvonnella ja minulla

oli molemmilla salaisuuksia. Minun salaisuuteni oli
läntti: kalju kohta korvan takana.

Pidän käsiäni sylissä. Päänahkaa tuntuu kihelmöi-
vän, mutten koske siihen.

2.

Istun Punton ratin taakse, käynnistän moottorin ja hetken mietin, muistanko reittiä sittenkään. Käännyin hotellin parkkipaikalta oikealle, tuossa on apteekki, kulman takana kirjakauppa, vasemmalle mentäessä urheiluvälinekauppa, jonka nimi on vaihtunut. Tulen muutaman käännöksen jälkeen keskustan laidalle ja näen kirkon. Ajan sen ympäri ja huomaan ettei reitti ole unohtunut. Käänän auton metsän läpi vievälle maantielle ja ajan kohti Yvonnen taloa.

Muistan yhä, kuinka paljon jännitin seistessäni ensimmäistä kertaa Yvonnen oven takana. En ollut koskaan aiemmin ollut yksin ulkomailla. Olin ollut vähällä nousta väärään bussiin Genevessä. Heinäkuusta oli vielä jäljellä jokunen päivä ja hikoilin farkkutakissani. Olin työskennellyt vuoden verran henkilökohtaisena avustajana Helsingissä, ja työ oli saanut minut jännittämään sitä hetkeä, kun uuden asiakkaan ovi avautui. Koskaan ei tiennyt, millainen

ihminen oven toisella puolella oli, toimiston antama lyhyt kuvaus ei kertonut ihmisestä mitään. Suurin osa avustettavistani oli tavallisia, mukavia ihmisiä, kuten Matti, joka tarjosi aina sokerikanelikorppuja kahvin kanssa. Mutta minulla oli ollut myös monia asiakkaita, joille en tiennyt kuinka puhua, joiden puhetta en ymmärtänyt, joiden paha olo jäi pitkäksi aikaa minuun kiinni.

Olin hyvä lukemaan ihmisiä. Olin aina tarkkaillut äänensävyjä. Avustajana kykyni oli parantunut entisestään. Olin oppinut, että fyysistä vammaa seurasi usein henkinen vaurio. Osasin astua ihmisen kotiin ja tehdä hänestä analyysin. Huomasin nopeasti, oliko esillä valokuvia perheestä tai ystäväistä. Myös sotku oli paljastavaa. Siisteissä kodeissa asiat eivät voineet olla lohduttoman huonosti, jollain oli vielä tarpeeksi mielenterveyttä siivoamiseen. Siivottomuudessa asui epätoivo. Opin nopeasti haistamaan pinttyneen tupakanhajun, seisseen keittiöjätteen, likaisiin vaatteisiin kiinnittyneen hienhajun ja virtsan ja ulosteen hajun. Jos haju tervehti ovenraosta ennen asiakasta, aloin pelätä, millainen työvuorosta tulisi.

Kun soitin Yvonnen ovikelloa ja ovi aukesi, minun teki mieli huokaista ääneen. Yvonne oli kaunis ja huoliteltu. Hän istui pyörätuolissa ja oli pukeutunut liilaan neuleeseen ja mustaan hameeseen, ranteessa oli kultainen kello.

– Sinä olet varmasti Anna, olen jo odottanut sinua.

Yvonnen ääni oli yhtä pehmeä kuin se oli ollut puhelimessa. Hän oli kolmekymmentäviisivuotias. Hänen ihonsa oli kuulas ja tasainen ja hänen hiuksensa olivat tummat ja hartiapituiset. Kasvoilla oli kevyt meikki.

Otin kengät pois ja astuin eteiseen, josta näin portaisiin ja olohuoneeseen. Helpotus kävi uudestaan lävitseni: talo näytti olevan puhdas ja hyvässä järjestyksessä. Tiesin heti, että täällä minun ei tarvitsisi haistaa paskanhajua tai hangata paskaa irti millään pinnalta.

Tunsin arvioineeni Yvonnen puhelinhaastattelun aikana oikein; hän oli miellyttävä, hyvätapainen nainen. Muutaman vuoden takainen liikenneonnettomuus, jonka takia hän istui nyt pyörätuolissa, ei ollut kyennyt nujertamaan häntä.

Tarkastelin taloa. Olohuoneessa jyskeväreunainen kirjahylly täytti kokonaisen seinän. Sohvalla lepäsi pulleita koristetyynyjä ja huoneen nurkassa oli šakkipöytä. Näin keittiöön, toisen oven takana oli oletettavasti työhuone.

Perhosia oli kaikkialla, seinät ja hyllyt täyttyivät kehyksistä. Aluksi ne olivat pelkkiä värejä ja kuvioita. En vielä silloin tiennyt niiden nimiä enkä erottanut koiraita naaraista. Myöhemmin oppisin ne kaikki. Valokuvia ei huoneessa ollut, mutten huomannut

sitä. Jälkeenpäin ajattelin, etten huomannut mitään oleellista. Sillä saatuani lopulta selville Yvonnen sailaisuuden huomasin monen asian talossa jo vihjainvan siitä.

Yvonnen talossa opin, etten osannut lukea ihmisiä lainkaan.

Hidastan vauhtia. Tajuan, että Yvonnen talo on jo seuraavan mutkan takana, sydän alkaa hakata ja sitten talo jo ilmestyy eteeni.

Jarrutan lujaa. Auto tottelee viiveettä ja melkein pysähtyy. Valkoisen kaksikerroksisen talon piha on ympäröity poliisiteipillä. Sen keltainen muovi kiiltää kirkkaana. En osannut odottaa sitä, en tiennyt poliisien tutkineen Yvonnen kuolemaa. Yritän muistaa mitä Yvonnen äiti kertoi siitä, mutten enää ole varma, käyttikö hän tosiaan sanaa onnettomuus vai olinko ymmärtänyt väärin.

Talon pihaan on parkkeerattu Yvonnen vanha Volvo, ilmeisesti hän ei koskaan vaihtanut sitä uudempaan. Takakontti on auki ja pysäytän Punton sen taakse. Oletin talon olevan autio. Oletin näkeväni Yvonnen makuuhuoneen ikkunassa. Tarkoitukseni oli vain istua ja katsoa taloa taas, mutta nyt kun paikalla on joku toinen, sen selittäminen tuntuu vaikealta. Halusin nähdä, että Yvonne ei todellakaan ole täällä enää. Hän ei katso makuu-

huoneen ikkunasta eikä tule avaamaan ovea. Olin monta kertaa pelännyt, että kohtaisimme jossain sattumalta, Suomessa tai vaikka Pariisissa viikonloppulomalla. Kun näin Helsingissä pyörätuolissa istuvan ruskeatukkaisen naisen, säpsähdin ja luulin naista Yvonneksi. Olin odottanut, että törmäisimme, ja miettinyt, mitä Yvonne sanoisi tai tekisi. Enkä voi uskoa, että enää hän ei tule sanomaan tai tekemään mitään.

Tuuli on leuto mutta köytän takin ympärilleni. Astelen lyhyen matkan kivetystä pitkin ja astun poliisiteippien yli. Huomaan etuoven olevan raollaan ja työnnän sen auki ennen kuin tajuan koputtaa.

– Haloo? sanon eteiseen.

Olohuoneesta eteiseen kävelee noin seitsemänkymmentävuotias nainen. Olen tavannut hänet vain kerran aikaisemmin, ja minulla kestää pitkään tunnistaa hänet Yvonnen äidiksi, Elinaksi. Hän pysähtyy ja tuijottaa minua.

– Hei, anteeksi, hei, sanon. – Olen Anna Suoranta, kutsuite minut Yvonnen hautajaisiin. Toimin Yvonnen avustajana, mutta siitä on kyllä jo aikaa.

– Aivan. Yvonnen hautajaiset on vasta sunnuntaina.

Yvonnen isä Markku astelee olohuoneesta eteiseen vaimonsa viereen ja jää katsomaan minua hiljaa. Vaikka heidän tyttärensä oli erikoinen, Elina ja

Markku ovat tavallisen oloisia suomalaisia. Heidän varakkuutensakaan ei näy vaatteista.

– Niin, tiedän. Sain töistä muutaman päivän vapaata, joten saavuin jo tänään. Siitä on pitkään, kun asuin täällä, ja ajattelin, että olisi kiva katsella paikkoja ja muistella.

Pidän tauon, ja kun he pysyvät hiljaa, pidän tarpeellisena toistaa isälle: – Olen Anna Suoranta, olin Yvonneen avustaja.

– Me siivotaan juuri Yvonneen tavaroita, Elina sanoo.

– Talo menee myyntiin. Hommaa riittää, Markku toteaa ja astuu ohitseni ja ovesta ulos.

– Voinko auttaa?

– Kiitos, me pärjätään. Muuttomiehet vei jo suurimman osan, loput haetaan parin päivän päästä.

– Anteeksi jos häiritsen.

– Ei mitään, katsele vaan ihan rauhassa, Elina sanoo hiljaa ja kävelee sitten ulos pahvilaatikon kanssa.

Harkitsen riisuvani kengät, mutta pidän ne jalassa ja tyydyn pyyhkimään pohjia eteisen mattoon. Kävelen olohuoneeseen. Perhoset ovat poissa. Vaaleat seinät ovat tyhjä, samoin kirjahylly, šakkipöytä on poissa. Kurkistan työhuoneeseen ja keittiöön, nekin ovat tyhjillään. Jääkaapin ovi on auki. Palaan eteiseen rappusten luo Yvonneen vanhempien palatessa autolta.

– Sopiiko? kysyn ja nyökkään kohti yläkertaa.

Eräänä päivänä Anna saa puhelun. Yvonne, jonka henkilökohtaisena avustajana hän on vuosia sitten työskennellyt Sveitsissä, on kuollut, ja Anna on hautajaisten vieraslistalla. Matkalla Anna palaa Yvonnen kanssa vietettyihin vuosiin. Kuka Yvonne itse asiassa oli ja mitä heidän välillään tapahtui?

Tiivistunnelmainen psykologinen romaani kiertää lukijan mukaansa pienen alppikaupungin merkilliseen tunnelmaan ja erikoiseen ihmissuhteeseen.

KL 84.2

ISBN 978-952-352-007-3